

naar **BUITEN!**

recreëren in de regio 2009

Overzicht van natuur- en recreatiegebieden in Zuid-Holland

Natuurschoon
nader bekeken

Recreatiegebieden
in kaart gebracht

Wandelen en
fietsen in het groen

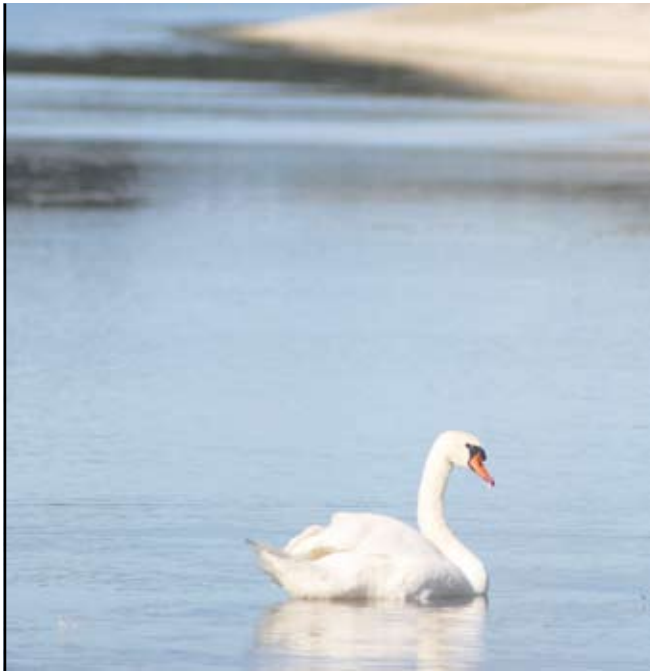

Alle activiteiten
op een rij

Maak kans op mooie
prijzen

Deze special is uitgegeven met als doel informatie te verstrekken over groen- en recreatieactiviteiten in Zuid-Holland. Deze special is een gezamenlijke uitgave van G.Z-H, de Zuid-Hollandse en Zeeuwse (natuur-) en recreatieschappen, de provincie Zuid-Holland, Gemeente Midden-Delfland, Promotie Platform Midden-Delfland, Gemeente Den Haag, Duinwaterbedrijf Zuid-Holland, Stichting Het Zuid-Hollands Landschap, Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten.

Op pad met Duinwaterbedrijf Zuid-Holland

Duinwaterbedrijf Zuid-Holland heeft voor 2009 een gevarieerd excursieprogramma in de mooie natuurgebieden Meijndel, Berkheide en Solleveld samengesteld. Samen met experts van het bedrijf gaan bezoekers op pad om bijzondere plekken in de duinen te ontdekken en beleven. Aanmelden voor de excursies kan via www.duinwaterbedrijf.nl of per e-mail (bezoekerscentrum@dzh.nl).

Het bezoekerscentrum Meijndel is dé plaats voor meer informatie over het natuurgebied, het duin, de planten en dieren en de waterwinning. Bezoekers kunnen daar ook terecht voor recreatiekaarten en folders over de gebieden en het bedrijf. De duintuin achter het bezoekerscentrum is een unieke plek om de flora van Meijndel te bekijken. Voor kinderen is er een speciale speurtocht door de duintuin te koop. Op vertoon van dit bericht krijgen kinderen de speurtocht gratis.

Kijk voor meer informatie en openingstijden op www.duinwaterbedrijf.nl

📍 Zie de kaart op pagina 8 nummer: 69

Boomgaard Nessebos

De Zoete Ermgaard, de Groninger Kroon en de Zoete Bloemee. Oude fruitrassen die we niet meer in de supermarkt vinden, maar wel in oude boerenboomgaarden. Zo ook in de boomgaard in het Nessebos, die sinds een jaar weer wordt verzorgd door twee bewoners van de Rotterdamse wijk Ommoord. "Op zaterdag 16 mei is iedereen welkom op de boomgaard. Bezoekers kunnen dan zowel appelsap als honing proeven, tijdens de open dag die samen met de imkers van het Ambrosiusgilde wordt gehouden".
Marco van Oudenaarden, boomgaard Nessebos

Kijk voor meer informatie op www.nessebos.stippen.nl

📍 Zie de kaart op pagina 9 nummer: 9

Fort Wierickerschans voetgangersbrug (foto PZH)

Beleef het langs de Limes

Provincie Zuid-Holland wil iedereen laten zien hoe mooi de provincie is en er voor zorgen dat het ook mooi blijft. Gedurende het hele jaar kunnen jong en oud via uiteenlopende activiteiten kennismaken met het themajaar 'Leve de Limes!'.

De Limes is de grens van het voormalige Romeinse Rijk, een verdedigingslinie die Nederland doorsnijdt van Katwijk aan Zee tot Millingen aan de Rijn. De Limes, uitgesproken als lie-mes, bestond uit een militaire zone opgebouwd uit een weg, forten en wachttorens en burger

nederzettingen. Langs de grens ontstond een belangrijke transportroute en vond uitwisseling van culturen plaats tussen de Germanen uit het noorden en de rijke beschaving die was opgerukt vanuit Rome. Nu is de Limes het grootste archeologische monument van

Nederland. Slechts delen ervan zijn zichtbaar. Vaak is de oude verdedigingslinie opgegaan in het landschap. Toch is er langs de Limes genoeg te beleven. Wandel of fiets op het pad waar de Romeinen hebben gelopen, geniet van de kunstzinnige verwijzingen in het landschap, leer meer over ons Romeinse verleden in één van de musea of bezoek het Fort Wierickerschans dat in 1673 op de Limes is gebouwd.

Behalve de provincie participeren de gemeenten met een Romeins verleden (Katwijk, Leiden, Leiderdorp, Leidschendam-Voorburg, Rijnwoude, Zoeterwoude, Alpen a/d Rijn en Bodegraven) in het themajaar, bijvoorbeeld door het organiseren van een zogenaamde Romeinenmaand. Kijk voor alle activiteiten van het themajaar 'Leve de Limes!' op www.levedelimes.nl

📍 Zie de kaart op pagina 9 nummer: 7

Den Haag Natuurlijk Groen!

Haagse Natuurverkenners speuren in de natuur

Den Haag is een groene stad om trots op te zijn. De stadsparken, duinen, bossen, landgoederen en wijk- en buurtparken bieden alle ruimte om te zonnen, te wandelen, te spelen en te genieten van de natuur. Van

oudsher besteedt de gemeente Den Haag jaarlijks veel tijd aan beheer en onderhoud van het stedelijke groen. Om te laten zien hoe belangrijk het groen is, staat 2009 in het teken van Den Haag Natuurlijk Groen.

Er vinden in Den Haag veel gratis activiteiten plaats om te benadrukken hoe leuk en belangrijk groen is voor mens én stad. Zoals de Dag van het Park in het Zuiderpark, het Festival des Roses in het

Westbroekpark, speurtochten en excursies. Kom naar Den Haag en ervaar zelf het groen in onze wereldstad aan zee! Kijk voor meer informatie over deze groene activiteiten op www.denhaag.nl/groen

Naar Buiten: voor ieder wat wils

Iedereen die wil recreëren in Zuid-Holland heeft talloze opties. In deze krant komen verschillende onderwerpen uitgebreid aan bod. Hieronder alvast een kleine greep aan mogelijkheden.

- Kunst & Cultuur**
Bewonder het werk van diverse beelden- de kunstenaars in het Hoge Bergse Bos in de Rotterdammeren. Het fietsknooppunten- systeem in Midden-Delfland leidt langs historische binnensteden en oer-Holland- se polders.
- Strand & Water**
Rondom het Haringvliet of de duinen van Voorne zijn prachtige strandwande- lingen uitgezet. Recreëren in het havenge- bied? Op de Landtong Rozenburg is het

- heerlijk rondstruinen met zicht op reus- achtige zeeschepen.
- Kinderen & Educatie**
Op www.recreatiezuidholland.nl zijn ze- ven routes te downloaden voor het Doe- pad Carnisse Grienden bij Barendrecht. Dit is een natuurspad voor kinderen.
- Rust & Natuur**
Een bezoek aan het natuurbelevings- land “schelpeneiland” in de Dobbeplas is de moeite waard, bijvoorbeeld om onge-

- stoord van de vogels te genieten. Vogels spotten kan ook bij de Vogelplas Starre- vaart nabij Leidschendam.
- Actief & Sportief**
Er zijn talloze sportmogelijkheden. Dui- kers kunnen terecht in het Oostvoornse meer of de plas ‘Broekvelden Vetten- broek’ bij Reeuwijk. Te paard de omge- ving verkennen kan in Bernisse en de Rotterdammeren. Skaten of Skeeleren? Kom dan naar de Rotterdammeren of Midden- Delfland.
- Kijk voor meer recreatiemogelijkheden in Zuid-Holland op www.recreatiezuidholland.nl

Genieten in de Balij voor iedereen (foto Jenny van Leeuwen)

De Balij nog aantrekkelijker!

Door Boswachter Jenny van Leeuwen-Westvoorden

Midden in de Randstad, tussen Zoetermeer en Delft ligt natuurgebied De Balij. Hier werd in 1992 de wereldtuin- bouwtenntoonstelling De Floriade gehouden. Door verdere aanplant is inmiddels een prachtig natuurgebied ontstaan. Nu zo’n twintig jaar oud biedt het terrein veel recreatiemo- gelijkheden en mooie natuur. Struinpaden wisselen af met prachtige lange lanen. Er is een wijds uitzicht over de polders met zicht tot aan de toren van Delft. De natuur, de recreatiemogelijkheden, het speelbos en de aangrenzende stadsboerderij zijn ingrediënten voor een leuk dagje uit. Ook de rustzoeker kan er zijn hart ophalen. Bijvoorbeeld in het moerassige natuurreservaat waar talloze soorten vogels zich laten zien. Hoe fraai De Balij ook is, er wordt de komende tijd hard gewerkt aan verdere verbeteringen.

Er staan verschillende werkzaamheden op stapel die de kwaliteit verder verbeteren. Zo zal het voormalige Floriade- bos weer beter zichtbaar worden in het terrein. De tien kilometer lange hoofdwandelroute ondergaat eveneens een facelift. Na oplevering, medio 2009, is de route geschikt voor mindervaliden en kan op deze route het hele jaar met droge voeten worden gewandeld. Het resultaat van al deze werkzaamheden zal niet onopgemerkt blijven voor bezoekers; De Balij is straks een plek waar iedereen nog intenser van kan genieten. Kijk voor meer informatie over De Balij op www.staatsbosbeheer.nl

📍 Zie de kaart op pagina 9 nummer: 8

Spartelbad en spoorbaan

Peuters en kleuters kunnen heerlijk rondspetteren in de ondiepe spartelbadjes langs de rivier de Oude Maas op IJsselmonde. Bij de speel- en ligweiden Veerplaat, het Spuiveld en het Hoge Veld gaan de spartelbaden rond half mei open en half september weer dicht, afhankelijk van het weer. Het spartelbad bij Veerplaat is helemaal nieuw. Bij het Spuiveld is nog een leuke attractie: het bontgekleurde recreatietreintje met een halte op het Ziedewijds land. Vanaf Koninginnedag rijdt de trein weer over het ca ander- halve km lange smalspoor langs de rivier. Zaterdag 16 mei is er een open dag van de Maas- oeverspoorweg. Meerijden op één van de treintjes getrokken door stoom-, diesel- en elektri- sche locomotieven kan voor € 0,50 per ritje. Dit is inclusief een bezoek aan de werkplaats en het dépôt van de spoorbaan.

📍 Zie de kaart op pagina 8 nummer: 25

Veerpont De Kwakel

” Heen en weer met veerpont De Kwakel tussen het Bommeer en de Kwakelweg is een leuke afwisseling tijdens een fietstochtje of wandeling. 2009 is een bijzonder jaar voor het pontje: de veerpont is alweer 20 jaar in de vaart! Ook wordt dit jaar de miljoenste bezoeker verwacht. Deze zal dan letterlijk in de bloemetjes worden gezet door het schap en worden getrakteerd op een overheerlijke lunch en recreatiebon. ”

Marcel Plugge – coördinator veerpont de Kwakel, Recreatieschap Midden-Delfland

📍 Zie de kaart op pagina 8 nummer: 12

Duinen stuiven tussen Wassenaar en Noordwijk

Door boswachter Mark Kras, Hollands Duin

Al wandelend en fietsend in de duinen vallen de blonde stuifkoppen op. Hier kan 's zomers in de brandende zon de temperatuur oplopen tot wel 60 graden. Bij helder weer daalt de temperatuur 's nachts rustig tot het vriespunt. Met deze temperatuurverschillen komt het Hollands Duin dicht in de buurt van een woestijnklimaat. De valleien van deze duinen, de 'dellen' mogen sinds kort weer uitstuiven tot het grondwater, waardoor natte duinvalleien ontstaan. Tussen deze natte duinvalleien en droge hete duintoppen is ruimte voor allerlei bijzondere planten en dieren. En dat, dat is precies het doel van het Europese project LIFE Duinen. Staatsbosbeheer nodigt iedereen uit om te genieten van dit bijzondere duinlandschap. Op de informatiepanelen (zie bijgaand kaartje) staat meer informatie of kijk op www.staatsbosbeheer.nl

☛ Zie de kaart op pagina 8/9 nummer: 3

Schelpeneiland Dobbepas

” Tijdens een wandeling rond de Dobbepas biedt de vogelkijkhut op het natuurbelevingseiland sinds kort een beter zicht. Waarop? Op het nieuwe schelpeneiland. Het trekt nu andere vogelsoorten aan. Grutto's, scholeksters en visdieven kunnen hier broeden en foerageren. Het schelpeneiland is een idee van de vrijwilligers die het natuurbelevingseiland beheren. ”

Maarten van der Valk - sr. medewerker terreinbeheer G.Z-H.

☛ Zie de kaart op pagina 8 nummer: 8

Bewonder de weidse landschappen en prachtige cultuurhistorie van Midden-Delfland ook eens vanaf het water (fotograaf Hans de Lijser)

Midden-Delfland: actief genieten

Midden-Delfland biedt wandelaars, fietsers, skaters en watersporters een ongekende oase van rust en ruimte. Tijdens de prachtige tochten door het weidse landschap, zijn vele tussenstops mogelijk om heerlijke streekproducten te proeven of een bezoek te brengen aan de historische architectuur in de schilderachtige dorpen.

Cittaslow Midden-Delfland
Zowel natuurliefhebbers als cultuursnuivers kunnen hun hart ophalen. Of het nu om inspanning of ontspanning gaat, Midden-Delfland biedt voor elk wat wils. De gemeente Midden-Delfland is de eerste Cittaslow van Nederland. Cittaslow is een internationaal keurmerk voor gemeenten die streven naar de hoogste kwaliteit op het gebied van onder meer landschap, streekproducten, gastvrijheid, het milieu en het behouden van

de identiteit van het gebied, dit komt voor uit de Slow Food beweging.

Verrassend veelzijdig
Bezoekers van Cittaslow Midden-Delfland kunnen op een plezierige en gastvrije manier genieten. Door het uitgestrekte veenweidegebied tussen Rotterdam, Den Haag, Delft en het Westland ligt een groot netwerk van goed onderhouden fiets-, wandel- en skatepaden en diverse vaarroutes. Er is een schat

aan ruimte waardoor het mogelijk is om meerdaagse tochten te maken. Maar het gebied is ook ideaal voor een lekkere wandeling met het hele gezin, een korte wandeling op een zomeravond of een stevige tocht om de conditie op peil te houden. De fiets- en wandelroutes leiden langs statige, oude boerderijen, over smalle weggetjes met knotwilgen en langs gezellige cafés en eetgelegenheden om even op adem te komen of een hapje te eten. Vogelliefhebbers kunnen diverse soorten weidevogels spotten.

Streekproducten
Wie op zoek is naar cultuur en historie, bezoekt de karakteris-

tieke dorpskernen van Den Hoorn, Maasland, Schipluiden of buurtschappen De Zweth en 't Woudt, één van de kleinste dorpjes in Nederland. De deuren van boerderijen en kwekerijen staan open en bezoekers krijgen hier rondleidingen en kunnen heerlijke streekproducten proeven, zoals druiven, kaas en honing. Verder vinden het hele jaar door diverse streekmarkten en evenementen plaats, zoals de altijd druk bezochte Midden-Delfland Dag, dit jaar op zaterdag 20 juni.

Meer informatie over Midden-Delfland:
www.middendelfland.nl en www.cittaslow-nederland.nl

☛ Zie de kaart op pagina 8 nummer: 12

Naar ontspannend Rottemeren vanuit een wereldstad

Van Rotterdam naar Rottemeren is klein in afstand, en groot in variaties. Afgelopen jaar heeft het Recreatieschap Rottemeren de fietsbrochure 'Van wereldstad naar ontspannend Rottemeren' uitgebracht. Een mooi boekje met daarin drie prachtige fietsroutes: één van Rotterdam naar Rottemeren en twee binnen het recreatiegebied zelf. Rottemeren bestaat uit zes deelgebieden met elk een eigen karakter, zeer gevarieerd en leuk om per fiets te ontdekken. Lekker langs de waterkant of liever fietsen door de schaduwrijke bossen. Onderweg genieten van kunst of juist van de indrukwekkende architectuur die de wereldstad Rotterdam te

bieden heeft. Elke route heeft zijn eigen thema. De diverse bezienswaardigheden langs de routes staan in het boekje beschreven en zijn op de routekaart met nummers terug te vinden. De drie routes zijn afzonderlijk te fietsen, maar kunnen ook met elkaar gecombineerd of verkort worden. 'Van wereldstad naar ontspannend Rottemeren' is o.a. te koop bij: VVV Rotterdam Store, Totaal Gemak Huurman Bergschenhoek en Reisbureau De Zwaluw Zevenhuizen. Kijk voor meer verkooppunten op www.recreatiezuidholland.nl

☛ Zie de kaart op pagina 8 nummer: 9

Zuiderpark biedt variatie en vertier

Recreëren in het Zuiderpark (fotograaf Peter van Oosterhout)

Het Zuiderpark is één van de populairste stadsparken van Den Haag dat dankzij de grootte (105 hectare) en de vele voorzieningen jaarlijks honderdduizenden bezoekers trekt. Al vele decennia lang is het Zuiderpark een aantrekkelijke locatie voor vrijetijdsbesteding.

Voor jong en oud
Het Zuiderpark kent een lange geschiedenis. Begin jaren '20 van de vorige eeuw werd gestart met de aanleg van dit omvangrijke stadspark en in de tussentijd hebben diverse renovaties gezorgd voor modernisering en uitbreiding van het voorzieningenaanbod. Een van de historische elementen in het Zuiderpark is de eendenkooi. Uit de gemeentelijke archieven blijkt dat deze eendenkooi er al was in 1550. Daarmee is het één van de oudste geregistreerde eendenkooien van Nederland. Bij de aanleg van het Zuiderpark is de eendenkooi onderdeel geworden van het stadspark. Een tweede attractie met geschiedkundige waarde is het schooltuinencomplex, dat dateert uit

de jaren '30. In de huidige tijd wordt dit terrein ook enthousiast bezocht door senioren en daarvoor is het in de volksmond tegenwoordig bekend als 'school- en ouderentuinen'.
Spoorzoeken
Naast het tuinencomplex staat de, net na de Tweede Wereldoorlog aangelegde, stadsboerderij, die druk wordt bezocht door ouders en kinderen. Vooral het Hertenkamp en de Hoenderhof zijn favoriet. Trekpleisters voor groenliefhebbers zijn de botanische, landschaps- en kruidentuinen. Wandelaars vinden gemakkelijk hun weg op de 'Dwaalroute', een goed gemarkeerd wandelpad door het hele park, dat de verschillende voorzieningen met

elkaar verbindt. Een ander spoor door het Zuiderpark vormt de miniatuur stoomspoorbaan, compleet met station.
Historisch én modern
De recreatieve voorzieningen van het bijna een eeuw oude Zuiderpark zijn behoorlijk bijdetijds! Speelplaats 'Ot en Sien' is helemaal gemoderniseerd en daarnaast zijn een nieuwe atletiekbaan, een skatevoorziening, een basketbalveld en een graffiti muur aangelegd.
Schoner water
Het waterbeheer in het park is verbeterd door een zogeheten rondpompsysteem. Alle vijvers en sloten staan tegenwoordig met elkaar in verbinding, wat zorgt voor schoner water en een versterkte ecologie. Dat is ook prettig voor de watersporters, die per (gehuurde) kano of roei-

boot het park willen verkennen.
Aantrekkelijk onder alle weersomstandigheden
Ook bij slecht weer heeft het Zuiderpark veel te bieden. Het in 2000 gebouwde multifunctionele centrum herbergt een overdekt zwembad, een bowlingbaan, een fitnesscentrum en diverse restaurants. Sinds een aantal jaren is het podium van het Openluchttheater, gevestigd op een eiland in het 'Landengebied', geheel overdekt, zodat de voorstellingen niet geannuleerd hoeven te worden vanwege minder plezierige weersomstandigheden. Kortom, het Zuiderpark is een aantrekkelijke locatie voor vrijetijdsbesteding, voor jong en oud, het hele jaar rond!
Kijk voor meer informatie op www.denhaag.nl/groen

📍 Zie de kaart op pagina 8 nummer: 62

De natuur in beeld

Op 6 juni organiseert Natuur- en Vogelwerkgroep de Krimpenerwaard (NVWK) een grootschalige Inventarisatiedag in recreatiegebied het Loetbos. Gedurende de dag zijn voor recreanten diverse excursies en evenementen te beleven. Natuurliefhebbers maken kennis met de rijkdom aan soorten levende planten en dieren in het gebied en gaan zelf ook op zoek. Daarbij zijn experts van uiteenlopende soortgroepen, zoals vogels, (nacht)vlinders, bloemen, mossen aanwezig om vragen direct te beantwoorden en de expeditie te begeleiden. Het Loetbos is uitermate geschikt om kennis te maken met de veelzijdige flora en fauna van een polderbos. Kijk voor meer informatie en deelname op www.nvwk.nl

📍 Zie de kaart op pagina 8 nummer: 18

Nieuw bezoekerscentrum Natuurmonumenten

Beheerder Nelleke Woortman nodigt u uit: 'Kom eens naar bezoekerscentrum Nieuwkoopse Plassen. Hier ziet u de purperreiger van dichtbij, kijkt u een snoek recht in de ogen en helpt u de otter overleven.'

Kijk op www.natuurmonumenten.nl

📍 Zie de kaart op pagina 8 nummer: 4

Koel, gezond en betrouwbaar drinkwater, dit wordt gemaakt door Duinwaterbedrijf Zuid-Holland in de duinen tussen Katwijk en Monster. Het duingebied heeft verschillende functies; waterwinning, natuurbeheer en recreatie. Lekker kraanwater, zo iets vanzelfsprekends, toch zo bijzonder."

Kom op verhaal in de Krimpenerwaard

Fietsend de Krimpenerwaard ontdekken kan langs fietsroutes met namen als 'Gunterwaait' of 'Waetterrot' die verwijzen naar de geschiedenis of het dialect van de Krimpenerwaard. Langs de routes staan informatiepanelen met een kaart en anekdotes over de Krimpenerwaard. 'Kom op verhaal in de Krimpenerwaard', het praktische boekje vol wetenswaardigheden over de Krimpenerwaard en zes fietsroutes op kaart, is verkrijgbaar voor € 4,75 bij de VVV kantoren in het Groene Hart.

➡ Zie de kaart op pagina 8 nummer: 18

Nieuw bezoekerscentrum aan de Nieuwkoopse Plassen

De Randstad staat voor veel mensen gelijk aan drukte en snelwegen. Wie door de Nieuwkoopse Plassen vaart, is dit beeld snel vergeten. Dit prachtige natuurgebied is een oase van blauw water, groen land en verre horizons. De afwisseling van open water en stroken land, samen met de grote rust, zorgen ervoor dat veel planten en dieren zich hier thuis voelen.

Het nieuwe bezoekerscentrum van Natuurmonumenten in Nieuwkoop is een goede start van een tocht door het gebied. Recreanten vinden hier een moderne tentoonstelling over wetlands, grote aquaria met onderwaterleven en een overzicht van alle wandel-, fiets- en kanoroutes. Ook is er een winkel met prachtige natuurboeken, cadeaus en leuke natuurproducten. Naast het bezoekerscentrum zit restaurant Tijsterman voor een hapje en een drankje. Kijk ook op www.natuurmonumenten.nl (onder Agenda) voor de vele jeugd- en volwassenactiviteiten van het bezoekerscentrum.

➡ Zie de kaart op pagina 8 nummer: 4

Grevelingenmeer: spectaculair watersporten

Het Grevelingenmeer is een fantastisch watersportgebied met volop ruimte, mogelijkheden én faciliteiten voor alle soorten watersporters: zeilen, surfen, duiken, vissen en binnenkort ook een waterjump voor spectaculair springen (zie verder in deze special).

Voor alle watersporters die langer dan een dag op het meer willen zwerven zijn er naast de passantenligplaatsen in de jachthavens openbare aanlegplaatsen met diverse faciliteiten als afvalcontainers, toiletten en mogelijkheden voor recreatie.

Voor het gebruik van deze openbare aanlegplaatsen geldt tussen 1 april en 1 november een liggeldregeling. Surfliefhebbers kunnen voluit over het water scheren bij de Brouwersdam op de Kabbelaarsbank, de Punt van Goeree en

aan de Grevelingendam (Strand Grevelingendam). Direct aan het water is er parkeergelegenheid: zonder moeite vanuit de auto meteen het water op, heel comfortabel, ook voor stoere surfers.

Duiken in de Grevelingen is een ervaring apart. Het meer is één van de helderste plekken in Europa om het onderwaterleven te ontdekken. Jaarlijks nemen duizenden sportduikers

een kijkje onder water vanwege het bijzondere planten- en dierenleven. In 2008 is een aantal duiklocaties op Schouwen-Duiveland aangepast en verbeterd. Er zijn steigers gekomen met zwemtrapjes, toiletten en trappen die over de dijk heen reiken. Hiermee is het nog leuker geworden om de duiksport te beoefenen. Meer weten over de liggeldregeling kijk op www.grevelingen.nl

➡ Zie de kaart op pagina 8 nummer: 44

Groene parel in havengebied

Fietsers en skaters kunnen sinds vorig jaar uiterst comfortabel recreëren op Landtong Rozenburg. Het fietspad dat reikt van Rozenburg tot aan de Kop, heeft een nieuwe topklaag gekregen. In dit prachtige gebied ligt nu ook een pad in de begrazingsweide, zodat midden in de

natuur tussen de Schotse Hooglanders en Koniksparden gefietst kan worden. Voor een bezoek aan het strand kan op de Kop van de Landtong met een veerpontje de oversteek gemaakt worden naar Hoek van Holland of de Maasvlakte. De Fast Ferry is ideaal voor recre-

anten die het havengebied willen beleven. Fietsen mogen gratis mee en de ferry sluit goed aan op wandel- en fietsroutes. De haltes van de Fast Ferry: Maasvlakte: Antarcticaweg (Havennummer 8220-8325, op

het terrein van DFDS Ferries). Landtong: Scheurhaven (sleepboten). Hoek van Holland: Berghaven (bij het station) en Maeslandtkering. Kijk voor Ferry informatie op www.ret.nl (kopjes dienstregeling / ferry).

➡ Zie de kaart op pagina 8 nummer: 45

Wandelen en fietsen

Wandelroutes

Tiengemeten

Tiengemeten van weleer
Vaar weg van het drukke leven aan vaste wal en beleef de weidsheid aan natuur op dit eiland! Loop terug in het verleden met trekpaarden en akkertjes. **Rode route 6,5 km**
www.natuurmonumenten.nl

Struinen door het wilde westen
Vaar weg van het drukke leven aan vaste wal en beleef de weidsheid op dit eiland! Struinen mag hier en zoek zelf uw pad! **Blauwe route 10 km**
www.natuurmonumenten.nl

Nieuwkoopse Plassen

Westveense polderroute
Een tocht door weilanden over land en water. Het thema: ontstaansgeschiedenis van de polder door veenafgravingen. **4 km**
www.natuurmonumenten.nl

Natuurbelevingspad
De Geitenkamp

Een klein eiland met ruisend riet, moerasbosjes, graslandjes vol bloemen en verre uitzichten over de plas. Met opdrachten op de informatiepanelen voor jeugd. **1 km**
www.natuurmonumenten.nl

Groene Jonker

Een korte wandeling in waterrijke open natuur. Op de kop van het schiereiland in de plas kun je goed vogels spotten! **4 km**
www.natuurmonumenten.nl

Kop van Goeree

Koploper
Afwisselende wandeling dwars door duinen, slikken, strand en bos. De langste wandeling door duin in Zuid-Holland! **10 of 20 km**
www.natuurmonumenten.nl

Kwade Hoek

Een afwisselende wandeling door de Kwade Hoek. Ruik de zoute geur, voel de wind en zie hoe de zee het land boetseert. **groene wandelroute 4 km en gele wandelroute 2,8 km**
www.natuurmonumenten.nl

Midden-Delfland

Vlietlanden van vroeger
Een heerlijke wandelroute langs middeleeuws moeras en hedendaagse polders. Start: Maasland, bij het begin van de Kerkweg/Maassluiseweg. **17 km (ook te halveren)**
www.natuurmonumenten.nl

Voornes Duin

Wandelroute Voornes Duin
Duinmeren, natte bossen en stuivend zand vol bijzondere dieren en planten. Ervaar de rust en beleef dit afwisselende landschap. **4,5 of 7 km**
www.natuurmonumenten.nl

GPS routes Zuid-Hollandse recreatiegebieden

GPS wandelroutes in 10 verschillende recreatiegebieden

verspreid over Zuid-Holland. De routes variëren tussen **7 en 18 km**. Er zijn meerdere start- en eindpunten. *Download de coördinaten op www.recreatiezuidholland.nl*

Wandelen op IJsselmonde

Drie wandelroutes op het eiland IJsselmonde: Develroute, Griendenroute en Molenroute. De routes variëren in lengte tussen **5 en 17 km**. Er zijn meerdere start- en eindpunten. Rhoonse Griendenroute is een route toegankelijk voor mensen in een rolstoel. *Vraag de gratis folder aan op www.recreatiezuidholland.nl*

Rottemeren, natuurlijk bekeken

Zes natuurroutes in recreatiegebied Rottemeren. De routes variëren in lengte tussen **5 tot 16,5 km**. Er zijn meerdere start- en eindpunten *www.recreatiezuidholland.nl*

Reeuwijkse plassen e.o. Schoonheid en ontspanning voor iedereen

Rondwandeling Heemtuin Goudse Hout
Langs oorspronkelijke landschapselementen, grienden, hooilanden, kruiden, wilde bloemen en de gewassen van het seizoen. **1 km**
www.heemtuingoudsehout.nl

Snuffelpad Gouwebos
Speciaal pad voor baasje met loslopende hond. Drie loslooplocaties zijn met bordjes aan elkaar verbonden. **2 tot 6 km**
www.recreatiezuidholland.nl

Er op uit in 't Groen? Doen! 3 mei 2009

Wandelroutes en natuurexcursie Reeuwijkse Plassen / Goudse Hout. **5, 10 en 15 km** met om 14:00 excursie onder begeleiding van gids. Fair van Volkstuin-complex en heemtuin is open voor bezichtiging. *www.recreatiezuidholland.nl*

Er op uit in 't Groen? Doen! 27 september 2009

Wandelroutes en natuurexcursie Gouwebos / 't Weegje / Waddinxveen **5, 10 en 15 km** met om 14:00 excursie onder begeleiding van gids. Door natuur- en recreatie-gebieden. *www.recreatiezuidholland.nl*

Meijendel

Gele route vanaf het bezoekerscentrum naar zee; Blauwe route, rondje door de vallei Meijendel, rode route vanaf parkeerplaats, Kievietsduin door bos en binnenduintrand, Bezoekerscentrum Meijendel. **5 en 3 km**
www.duinwaterbedrijf.nl/duinen

Wandelroute Meijendel
Neem eens de tijd voor een heerlijke wandeling door het

fraaie landschap van Meijendel! ongeveer **13 km**
Haal de wandeling op in het bezoekerscentrum of download hem van www.duinwaterbedrijf.nl

Westduinpark

Deze wandeling leidt u door de duinen langs o.a. de filmbunker en zandspeelplaats 'De Berenkuil'. Vanaf uitkijkpunt 'De Vulkaan' heeft u op een mooi uitzicht over Den Haag, de zee en Scheveningen. **10 km**
Meer informatie is te vinden op www.denhaag.nl/groen

Landgoed Clingendael

Op het historische landgoed Clingendael heerst serene rust en proeft u geschiedenis en sfeer. U kunt genieten van de glooiende gazons, statige boomgroepen en waterpartijen. **4 en 2 km**
Meer informatie is te vinden op www.denhaag.nl/groen

Monumentale bomenroute

Al vele eeuwen bepalen bomen het straatbeeld van het oude centrum van Den Haag. Als u de wandelroutes volgt, komt u een aantal prachtige monumentale bomen tegen waaronder de bekendste boom van Den Haag, de Postzegel-boom voor het Paleis Noordeinde. **beide routes ongeveer 5 km**
Meer informatie is te vinden op www.denhaag.nl/groen

Landgoed Marlot

Aan de oorspronkelijke structuur van Marlot is weinig veranderd. U wandelt hier over paden uit begin 1800. In het landgoedbos wandelt u over lanen met oude, dikke bomen. Van een laan wordt pas gesproken als dezelfde soort bomen zowel links als rechts van het pad staan. Met hun dichte bladerdak vormen zij 's zomers als het ware een natuurlijke tunnel. *Meer informatie is te vinden op www.denhaag.nl/groen*

De Uithof

Opvallend in De Uithof is de lange dijk die het gebied als het ware doorkruist. Langs en op de hele dijk loopt een fiets- en voetpad, dat een ideale uitvalsbasis is om De Uithof te verkennen. *Meer informatie is te vinden op www.denhaag.nl/groen*

Bieslandse Bos

Wandeling met puur Hollandse vergezichten tussen kreken, moerassen en natuurbos. **circa 9 km**
www.staatsbosbeheer.nl

De Balij

Diverse routes, volg de bordjes en maak een prachtige wandeling door verschillende gebieden. Variërend van **5 km tot 10 km**
www.staatsbosbeheer.nl

Wandelroute Voornepad

Een afwisselende route die u kennis laat maken met alle aspecten van het eiland Voorne. Een belangrijk onderdeel zijn de vestingen en de forten. Ook gaat de route door de schitterende natuurgebieden in de binnenduintrand. **Totaal 70 km. De hoofdroute is 45 km.**
U kunt de wandeling verkorten of verlengen. *www.recreatiezuidholland.nl en www.zuid-hollandse-eilanden.nl*

Plagroute

Gevarieerde wandelroute door Polder Berkenwoude Driehoek. De route loopt langs houtkaden, blauwgraslanden gaat langs een vogelobservatiecentrum. Start: centrum Berkenwoude. **5,5 km**
De wandelroute is gratis te downloaden: www.zuidhollandslandschap.nl

Wandelen door de Vijfheerenlanden

Wandelen door de Vijfheerenlanden langs griendpercelen, boomgaarden en weidevogelgebieden. Het Natuurcentrum De Schaapskooi houdt exposities en er is een natuurwinkel. Start: Natuurcentrum De Schaapskooi in Schoonrewoerd. **20 km**
De wandelroute is gratis te downloaden: www.zuidhollandslandschap.nl

Kamsalamanderroute

Wandelen langs de Diefdijk tussen Leerdam en Schoonrewoerd. Een afwisselende route langs boomgaarden, boerenerven, bloemrijke hooilanden, grienden, nat bos. In de oude bomen nestelen diverse vogels. Start: Café de Zwaan, Schoonrewoerd. **11,5 km**
De wandelroute is gratis te downloaden: www.zuidhollandslandschap.nl

Scholeksterroute

Wandelen langs duin en strand. De Duinen van Oostvoorne en Slikken van Voorne zijn zeer bijzonder vogel- en plantengebieden. In vogelkijkhut De Bonte Piet is het ideaal observeren van vogels op de slikken en schorren. Start: Bezoekerscentrum Tenellaplas. **18 km**
De wandelroute is gratis te downloaden: www.zuidhollandslandschap.nl

Eiland van Brienenoordroute

Wandeling door uniek stukje Rotterdam verstopt onder de Van Brienenoord brug. Afwisselende route door bos en getijdennatuur. Start: toegangsbrug Hoendiep in Rotterdam (bij Stadionweg). **2,5 km**
De wandelroute is gratis te downloaden: www.zuidhollandslandschap.nl

Groen lint langs de Oude Maas

Wandelroute langs de groene oevers van de Oude Maas. De Rhoonse en Carnisse Grienden en Klein Profijt zijn bijzondere buitendijkse grienden. Start: Oranjerie de Rhoonse Grienden in Poortugaal. **15 km**
De wandelroute is gratis te downloaden: www.zuidhollandslandschap.nl

Zeedorpenroute

Wandelroute langs duinen, het oude boerenland, de kreken en de polders op Goeree. Ook gaat de route langs het Grevelingenmeer; nu een afgesloten binnenwater. Start: VVV Ouddorp. **23 km**
De wandelroute is gratis te downloaden: www.zuidhollandslandschap.nl

Fietsroutes

Groene Hoefijzeroute

Fietsen langs het Staelduinse Bos, Oranjebuitenpolder, Landgoed Ockeburgh en Westlandse Zoom. Afwisselende route langs duinen, weilanden, bos, boerderijen en glastuinbouw. De Oranjeplassen is een rust- en broedplaats voor vogels. Start: Boulevard van Kijkduin. **46 km**
De fietsroute is gratis te downloaden: www.zuidhollandslandschap.nl

Midden-Delfland fietsknooppunten

Fietsknooppuntennetwerk door Midden-Delfland en het Westland, langs de kust, platteland en en oude stadskernen. U kunt uw route zo kort of lang maken als u wilt. Er zijn meerdere start- en eindpunten. *De folder is te koop bij regionale VVV's voor € 3,-*

Fietsrouteboekje Krimpenervaard

De routes in de Krimpenervaard hebben allemaal een naam gekregen uit het Krimpenervaards dialect. Bijvoorbeeld Waoterratroute. Waotterrot = iemand die zich thuis voelt in het water. **De routes variëren in lengte tussen 27 en 50 km**. Er zijn meerdere start- en eindpunten. *Meer informatie kunt u aanvragen via www.vvvhetgroenehart.nl www.recreatiezuidholland.nl*

Fietsen op IJsselmonde

Drie fietsroutes op het eiland IJsselmonde: Molenroute, Waterschapsroute, rondje eiland. Tussen de **30 en 60 km**. Start: Parkeerplaats Brasserie Vrijenburg, Barendrecht; Parkeerplaats Rhoonse grienden, Poortugaal; Pannenkoekenhuis Oude Maas, Barendrecht. *Vraag de gratis folder aan: www.recreatiezuidholland.nl*

Van wereldstad naar ontspannend Rottemeren

Drie fietsroutes tussen Rotterdam en Rottemeren **15, 26 en 27 km**.
www.recreatiezuidholland.nl

Meijendel

Fietsroute Meijendel, Bergambacht
Deze 'groene' fietsroute neemt u mee richting onze bron tot aan Bergambacht. **40, 55 of 110 km**
Haal de wandeling op in het bezoekerscentrum of download hem van www.duinwaterbedrijf.nl

Landgoed Marlot

Op Marlot bevindt zich aan de westzijde een (recreatief) fietspad. Via de Leidsestraatweg kunnen fietsers over de monumentale boogbrug een fietspad op, dat hen over Marlot naar de

Bezuidenhoutseweg leidt. *Meer informatie is te vinden op www.denhaag.nl/groen*

Mindervaliden

Tiengemeten

Via verharde wegen kunt u het eiland over naar uitzichtpunt De Vliedberg (met uitkijk over het hele eiland) en het Oosten met ouderwetse akkertjes en een herberg. Naar de oostpunt: **3 km**. Naar de Vliedberg: **1 km**.
www.natuurmonumenten.nl

Vleermuisroute en Van Rijckevorselroute

Route voor rolstoeler en wandelaars langs het Staelduinse Bos, een groen eiland in een zee van glas. Bezoekerscentrum d'Oude Koestal is een informatief startpunt. Start: ingang Papendijk 's Gravenzande. **3,5 km**
De route is gratis te downloaden: www.zuidhollandslandschap.nl

Bosmuisroute

Route voor rolstoeler en wandelaars langs een klein deel van de Duinen van Oostvoorne. Vanuit het bezoekerscentrum Tenellaplas is een rondje uitgezet langs duinlandschappen, poeltjes en een duinrel. Start: Bezoekerscentrum Tenellaplas. **1 km**
De route is gratis te downloaden: www.zuidhollandslandschap.nl

Bieslandse Bos / De Balij

Wandeling met puur Hollandse vergezichten tussen kreken, moerassen en natuurbos. **circa 9 km**
www.staatsbosbeheer.nl

Verschillende routes in Zuid-Holland

Diverse routes, volg de bordjes en maak een prachtige wandeling door verschillende gebieden. Variërend van **5 km tot 10 km**
www.staatsbosbeheer.nl

Kanoroutes

Nieuwkoopse Plassen

Varend leert u de Nieuwkoopse Plassen het beste kennen, heerlijk rustig in uw kano! **gele route 8,5 km en rode route 8,5 km**
www.natuurmonumenten.nl

Zuid-Holland kent vele mogelijkheden voor een dagje uit, van fietsen langs de kust tot aan slenteren door oud-Hollandse steden. Daarnaast vinden er in Zuid-Holland veel verschillende evenementen plaats. Van gezellige muziekfestivals tot fleurige bloemencorso's en van traditionele kaasmarkten tot levendige havendagen. Elke dag is er weer van alles te doen en te beleven. Voor actuele data op het gebied van (cultuur)toeristische en recreatieve informatiemogelijkheden zie: www.zuid-holland.com

Natuur- en recreatiegebieden in Zuid-Holland

- 1 Nieuw Leeuwenhorst
- 2 Kagerzoom en Kagerplassen
- 3 Hollands Duin / Berkheide
- 4 Nieuwkoopse Plassen
- 5 Haagse Bos
- 6 Vogelplas Starrevaat, Vlietland en Leidschendamhout
- 7 Fort Wierickerschans
- 8 De Balij, Bieslandse Bos en de Dobbeplass
- 9 Rotterdam
- 10 Reeuwijkse Plassen en Omgeving: Goudse Hout, Reeuwijkse Hout en het Gouwebos
- 11 Stelduinse Bos
- 12 Midden-Delfland: Ackerdijkse Bos, Broekpolder, Foppenplas, Rietputten
- 13 Vlietlanden
- 14 Ackerdijkse Plassen
- 15 Eiland van Brienenoord
- 16 Vogelplas Middelblok
- 17 Berkenwoudse Driehoek
- 18 Krimpenerwaard: Loetbos en Krimpenerhout
- 19 Alblasserwaard
- 20 Zouweboezem
- 21 Over-Heicop
- 22 Schoonrewoerdse Wiel
- 23 Bos Valckenstein
- 24 IJsselmonde: Zuidelijk Randpark, Oosterpark, Sandelingen Ambacht
- 25 IJsselmonde: Oude Maas, Rhoonse en Carnisse Grienden
- 26 Klein Profijt
- 27 Slikken van Voorne
- 28 Oostvoorne en Brielse Meer
- 29 Groene Strand
- 30 Duinen van Oostvoorne
- 31 Badstrand Rockanje
- 32 Fort Noorddijk
- 33 Holle Mare
- 34 Bernisse
- 35 Korendijkse slikken
- 36 Tiengemetten
- 37 Haringvliet
- 38 Oeverlanden Hollands Diep
- 39 De Duinen van Goeree
- 40 Westduinen
- 41 De Kwade Hoek
- 42 Scheelhoek
- 43 Hellegatsplaten
- 44 Grevelingen
- 45 Landtong Rozenburg
- 46 Hoekse park
- 47 Jan Gerrits Polder
- 48 Landgoed Ockenburgh
- 49 Park Rozenburg
- 50 Botanische Tuin Kralingen
- 51 De Speedernis
- 52 Arboretum Trompenburg
- 53 Park Schoonoord
- 54 Slingeland
- 55 Het Zuiderpark
- 56 Brouwersdam
- 57 Het Kinderbos Pernis
- 58 De Enk Vreewijk
- 59 Westduinpark
- 60 Clingendael
- 61 Landgoed Meer en Bos
- 62 Het Zuiderpark Den Haag
- 63 Westbroekpark
- 64 Nieuwe Scheveningse Bosjes
- 65 Sint Hubertuspark
- 66 De Uithof
- 67 Recreatiegebied Madestein
- 68 Voornes Duin
- 69 Meijendel
- 70 Solleveld
- 71 Kapittelduinen Hoek van Holland
- 72 Wapendal

Legenda

- Natuur- en recreatiegebieden, in beheer bij G.Z.H
- Natuur- en recreatiegebieden in ontwikkeling in toekomstig beheer bij G.Z.H
- Natuurgebieden in beheer bij Natuurmonumenten
- Natuurgebieden in beheer bij het Zuid-Hollands Landschap
- Den Haag Groenjaar
- Gedeeld beheer Duinwaterbedrijf en Staatsbosbeheer
- Duinwaterbedrijf
- Natuurgebieden, in beheer bij Staatsbosbeheer
- Midden-Delfland
- Rotterdam

Raadpleeg ook de digitale en interactieve versie van deze recreatiekaart! Boordevol informatie over de gebieden, routeberekeningen en links naar filmpjes en foto's.

U kunt de kaart vinden op:
www.recreatiezuidholland.nl
www.natuurmonumenten.nl
www.staatsbosbeheer.nl
www.zuidhollandslandschap.nl
www.duinwaterbedrijf.nl
www.denhaag.nl/groen
www.zuidholland.nl
www.middendelfland.nl

Ondergrond: © Topografische Dienst, Apeldoorn
Bron: © G.Z.H. Schiedam; Vereniging Natuurmonumenten, 's-Graveland; Staatsbosbeheer, Driebergen; Gemeente Den Haag, Den Haag; Gemeente Rotterdam, Stadsregio Rotterdam; Duinwaterbedrijf; Stichting het Zuid-Hollands Landschap.
Datum: 02 - 04 - 2009

Activiteitenkalender

April

18 april
Midden-Delfland: Open!
Open dag bij vijf gastvrije boerderijen in het gebied
www.vockestaert.nl

18 april
Jubileum weidevogeldag in de Krimpenerwaard
www.zuidhollandslandschap.nl

30 april t/m 8 juni
Openstelling van de Japanse tuin
www.denhaag.nl/groen

Mei

2 mei
Rolstoel-vaarexcursie
Vlietlanden Midden-Delfland
www.natuurmonumenten.nl

8 mei
Excursie fietsen door het Groene Hart
Fortwierickerschans
www.staatsbosbeheer.nl
www.groenehartcentrum.nl

9 mei
Officiële opening waterjump Brouwersdam
www.brouwersdam-superspot.nl

14 mei
Avondexcursie in Preekhilpolder
Aanmelden via de natuuragenda op
www.zuidhollandslandschap.nl

16 mei
Open dag van de Maasoverspoorbrug
www.maasoeverspoortweg.nl

16 mei
Feestelijke jubileum-excursie in Mildenburg
Aanmelden via de natuuragenda op
www.zuidhollandslandschap.nl

16 mei
Open dag boomgaard en bijenstal
van het Ambrosiusgilde, Nessebos
Daalheide 26 te Rotterdam
www.nessebos.stippen.nl

17 mei
Fietsexcursie: ontdek Tiengemeten per fiets
Tiengemeten
www.natuurmonumenten.nl

21 t/m 23 mei
Nationale Sleepbootdagen
www.vianen.nl

22 mei
Op pad naar de padden in Meijndel
www.duinwaterbedrijf.nl

23 mei
Excursie seizoensvaarttocht
Fortwierickerschans
www.staatsbosbeheer.nl
www.groenehartcentrum.nl

23 mei
Midden-Delfland Zaait...
Streekmarkt
Natuurcentrum de Boshoeck
www.mamut.net/stichting-heerlijkdelfland

30 mei
Fair boswandeling in Mildenburg
Aanmelden via de natuuragenda
www.zuidhollandslandschap.nl

31 mei
Dag van het Park in Zuiderpark
Diverse activiteiten in het Zuiderpark Den Haag
www.denhaag.nl/groen

Juni

1 juni
Vaarexcursie: Duizenden meeuwen boven je hoofd
Nieuwkoopse Plassen
www.natuurmonumenten.nl

3 juni
Avondexcursie in Duinen van Oostvoorne
Aanmelden via de natuuragenda
www.zuidhollandslandschap.nl

3 juni
Excursie Weidevogels om de Lekuitervaarden
www.staatsbosbeheer.nl

5 juni
Vleermuizen en andere nachtdieren in Meijndel
www.duinwaterbedrijf.nl

6 juni
Heemtuinwandeling in Heemtuin Tenellapas
Aanmelden via de natuuragenda
www.zuidhollandslandschap.nl

6 juni
Inventarisatiedag Loetbos
www.nvwk.nl

13 juni
Op zoek naar de orchideeën in Meijndel
www.duinwaterbedrijf.nl

13 juni
Delfland Culinaire!
Hoeve Avondrust, Vlaardingen
www.mamut.net/stichting-heerlijkdelfland

14 juni
Heemtuin Goudse Hout 25 jaar
Kinderen koken met gewassen uit de tuin
www.heemtuingoudsehout.nl

14 juni
Dag van het Haagse Bos
www.staatsbosbeheer.nl

20 juni
De Midden-Delfland Dag
Midden-Delfland houdt open huis voor bezoekers uit de omgeving
www.middendelflandvereniging.nl

20 juni
Wandelexcursie: een dag genieten
op het eiland Tiengemeten
www.natuurmonumenten.nl

21 juni
Vogels en bloemen excursie op Eiland van Brienoord
Aanmelden via de natuuragenda
www.zuidhollandslandschap.nl

24 en 27 juni
Excursie Broedvogels in de Lekuitervaarden
www.staatsbosbeheer.nl

27 juni
Vaarexcursie: Midzomeravondtocht
Nieuwkoopse Plassen
www.natuurmonumenten.nl

28 juni
Open dag in de Kikkervalleien
Normaal voor publiek afgesloten, nu duingebied te bezichtigen
www.duinwaterbedrijf.nl

Juli

9 juli
Rozenconcours en Festival des Roses
Festival met jazz- en salsamuziek
Westbroekpark Den Haag
www.denhaag.nl/groen

9 juli
Kinderactiviteit (varen): Een spetterende waterdag
Nieuwkoopse Plassen
www.natuurmonumenten.nl

11 juli
Grote grazers in de Bierlap in Meijndel
www.duinwaterbedrijf.nl

18 juli
Dagvlinders in Meijndel
www.duinwaterbedrijf.nl

22 juli
Kinderexcursie: strandjutten
Kwade Hoek, Goeree
www.natuurmonumenten.nl

31 juli t/m 2 augustus
Varend Corso, 60 gedecoreerde boten
diverse streekmarkten
www.varendcorso.nl

Augustus

14 augustus
Vleermuizen en andere nachtdieren in Meijndel
www.duinwaterbedrijf.nl

22 augustus
Plantenexcursie in Westduinen
Aanmelden via de natuuragenda op
www.zuidhollandslandschap.nl

28 augustus
Vaarexcursie: sterren kijken en een drankje op het terras
Nieuwkoopse Plassen
www.natuurmonumenten.nl

29 augustus
Nacht van de vleermuis in bezoekerscentrum Tenellapas
Aanmelden via de natuuragenda
www.zuidhollandslandschap.nl

29 augustus
Nazomerfeest
Doelstraat, Maasland
www.middendelflandvereniging.nl

September

5 september
Delftse streekmarkt
in Delft
www.witteroos.nl
www.middendelfland.net

11 september
Speciale kinderexcursie (varen): Schemeren met vleermuizen
Nieuwkoopse Plassen
www.natuurmonumenten.nl

12 en 13 september
Open Monumentendag, diverse (fiets)activiteiten
in Midden-Delfland
www.openmonumentendag.nl

12 en 13 september
Delflandrace, wedstrijd met zeilende Westlanders
www.artidelflandiae.nl

13 september
Roofvogels/Reptielen/streekmarkt
Natuurcentrum de Boshoeck
www.natuurcentrumdeboshoeck.nl

20 september
Natuurfeestdag in Meijndel
www.duinwaterbedrijf.nl

26 september
Trekvogels en bezoek Vinkenbaan te Meijndel
www.duinwaterbedrijf.nl

Oktober

9 t/m 25 oktober
Openstelling van de Japanse tuin
www.denhaag.nl/groen

10 oktober
De tuin van de Randstad
www.middeninhetdelfland.nl

17 oktober
Midden-Delfland Oogst...
Streekmarkt
Natuurcentrum de Boshoeck
www.mamut.net/stichtingheerlijkdelfland

24 oktober
Bijzondere en markante bomen in Meijndel
(kinderen 0 t/m 6 jaar)
www.duinwaterbedrijf.nl

Doorlopende activiteiten

Leve de Limes
Activiteiten rond gemeenten met een Romeins verleden
www.levedelimes.nl

75 jaar Zuid-Hollands Landschap
Het Zuid-Hollands Landschap viert haar 75ste verjaardag en viert dit het hele jaar met leuke evenementen en acties. Kijk op
www.zuidhollandslandschap.nl

Excursie Fort Wierickerschans
Cultuurhistorische wandeling
www.staatsbosbeheer.nl

Erop uit in het Groen? Doen!
21 wandelingen en natuurexcursies in diverse Zuid-Hollandse recreatiegebieden, o.a. Reeuwijkse Plassen, Krimpenerwaard, IJsselmonde, Provinciale recreatiegebieden, Voorne Putten. Kijk voor programma en data op
www.recreatiezuidholland.nl

O.a. op 26 april en 24 mei
Excursies Heempark H.J. Bos
Ieder jaargetijde heeft zijn eigen natuurverschijnselen. Om hier extra aandacht aan te geven worden er meerdere excursies gehouden. Deze wandelingen zijn gedrukt af te halen bij de beheerdersruimte van het heempark, maar ook digitaal beschikbaar.
www.denhaag.nl/groen

o.a. 27-28 juni, 29-30 augustus en 26-27 september
Speurtochten van de Haagse Natuurverkenners
De tochten gaan door Haagse natuurgebieden en zijn speciaal voor kinderen van 7 t/m 12 jaar
www.denhaag.nl/groen

Bovenstaand aanbod is slechts een selectie uit het totale aanbod van excursies, evenementen en activiteiten. Voor actuele data op het gebied van (cultuur) toeristische en recreatieve informatiemogelijkheden zie:
www.zuid-holland.com
www.recreatiezuidholland.nl
www.denhaag.nl/groen
www.zuidhollandslandschap.nl
www.natuurmonumenten.nl
www.staatsbosbeheer.nl
www.middendelfland.nl
www.duinwaterbedrijf.nl
www.middendelfland.net

Plezier in de natuur

Fietsen, klimmen, roeien, paardrijden, picknicken, spelen, surfen, wandelen. Slechts een kleine greep uit alle recreatiemogelijkheden in de natuur- en recreatiegebieden van Zuid-Holland. Zelfs schaatsen is mogelijk, als de natuur tenminste een handje helpt.

Natuurgebieden zoals Rottemeren en Reeuwijkse Plassen kunnen het hele jaar rekenen op grote aantallen bezoekers. En met het winterse weer van afgelopen januari is zelfs schaatsen mogelijk. Als dan gemiddeld zo'n 20.000 mensen hun kunsten op het ijs willen vertonen, dient alles wel tiptop in orde te zijn.

Daar zorgen de medewerkers van Groenservice Zuid-Holland (G.Z-H) voor. Achter de schermen is het aanpoten, weet terreinbeheerder Kees van Vliet uit ervaring. De gebieden moeten er goed uitzien vindt hij: "Want dat mag de recreant ook verwachten. Wij zorgen er onge-merkt voor dat de mensen zonder problemen kunnen recreëren."

Van Vliet weet als geen ander hoe de natuurgebieden er uitzien en waar ingegrepen moet worden. "Door de jaren heen heb ik het gebied steeds beter leren kennen", aldus de terreinbeheerder. "Ik kan bezoekers overal een plek aanwijzen waar iets interessants te vinden is."

Het totale werkgebied van Van Vliet en zijn team bestrijkt zo'n 1.400 hectare, vergelijkbaar met veertien voetbalvelden. Wij zorgen ervoor dat de gebieden Rottemeren en Reeuwijkse Plassen het hele jaar door worden onderhouden. Om de

natuurgebieden ook toegankelijk te houden wordt regelmatig zwerfvuil opgeruimd, bomen 'op maat' gezaagd, asfalt voor de fietspaden verhard, zand van de ruiterspaden opgehoogd. Nu de eerste zonnestralen zich weer laten zien, wordt alles op en rondom het water gereed gemaakt voor de komst van de recreanten. G.Z-H beheert ruim 12.000 hectare aan groengebied. Op www.recreatiezuidholland.nl is te vinden waar de gebieden liggen en wordt per gebied beschreven welke recreatiemogelijkheden er zijn.

Rozen in bloei (fotograaf Juriaan Brobbel)

Het gaat over rozen

Het Haagse Westbroekpark gaat nog over rozen! In de schitterende rozentuin (het rosarium) bloeien van juni tot eind oktober ruim 20.000 rozenstruiken. Hier staan de nieuwste soorten, die door kwekers vanuit de gehele wereld zijn ingestuurd. Ieder jaar in juli wordt in het Westbroekpark het Internationale Rozenconcours georganiseerd, waarbij de rozen door een wereldwijde jury worden gekeurd. De allermooiste wordt bekroond als Gouden Roos van Den Haag. De prijsuitreiking vindt plaats op 9 juli tijdens het Festival des Roses, de feestelijke afsluiting van het rozenconcours. Hier kunnen bezoekers genieten van swingende jazz- en salsamuziek, waarbij niemand zich een muurbloem hoeft te voelen. Het festival vindt 's avonds plaats in het Westbroekpark en is voor iedereen gratis toegankelijk. Kijk voor meer informatie op www.denhaag.nl/groen

[Zie de kaart op pagina 8 nummer: 63](#)

Kom naar de Kikkervalleien in Meijendel

Bijzonder duingebied één dag open voor publiek

Duinwaterbedrijf Zuid-Holland stelt één keer per jaar de Kikkervalleien in het duingebied Meijendel open voor publiek. Normaal is dit gebied afgesloten, maar op zondag 28 juni 2009 (11.00 - 15.00 uur) kan iedereen de valleien bezichtigen. Zie met eigen ogen hoe het duin zich heeft ontwikkeld en bekijk vooral de vochtige duinvalleien waar parnassia, watermunt en duizendguldenkruid weer volop groeien sinds de waterwinning is gestopt in 1997. Bezoekers kunnen met een rondleiding meegaan of zelf hun weg zoeken langs informatiebordjes. Medewerkers van het bedrijf geven op enkele plaatsen uitleg over het natuurbeheer en de waterwinning.

De start is bij het Parnassiapad, halverwege het fietspad van boerderij Meijendel naar hotel Duinoord en wordt duidelijk aangegeven met een bord.

Kijk voor meer informatie op www.duinwaterbedrijf.nl

Let op: de wandelpaden zijn onverhard en lastig begaanbaar. Honden zijn niet toegestaan.

[Zie de kaart op pagina 9 nummer: 69](#)

Historisch beeld: de Nationale Sleepbootdagen

Voor liefhebbers van boten vindt er van 21 t/m 23 mei 2009 het unieke evenement 'Nationale Sleepbootdagen' plaats in het Utrechtse Vianen. Diverse historische sleepboten passeren op het water de revue. Een unieke kans om hier iets van mee te pikken. Liefhebbers en eigenaren van sleepboten willen voorkomen dat de schepen in de vergetelheid raken. Het programma duurt drie dagen en omvat diverse activiteiten op en om het water. Zo is er een wedstrijd voor de deelnemende sleepboten en zijn er demonstraties, rondvaarten en is er een vlootshow. Op de wal is ook genoeg te beleven waaronder optredens en kinderactiviteiten. Heel bijzonder om mee te maken! Kijk voor meer informatie op www.vianen.nl, recreatie & toerisme, bijzondere evenementen, nationale sleepbootdagen.

foto www.vianen.nl

Nieuwe waterattractie op Brouwersdam

Op 9 mei 2009 wordt op de Kabbelaarsbank de waterjump geopend bij Zeil- & Surfcentrum Brouwersdam. De waterattractie is een schans met drie glijbanen die uitkomen in het water. De schans – 25 meter lang en 7,5 meter hoog – is een nieuwe, maar vooral spectaculaire attractie voor de actieve recreant. Met o.a. ski's, snowboard, BMX-fiets, skates of glijdend op een matje kan men naar hartelust salto's en andere sprongen maken om vervolgens veilig te landen in het water. Ook worden wedstrijden en trainingen gegeven in freestyle skispringen en andere disciplines. Kortom, het is niet alleen leuk aan dit waterspektakel deel te nemen, maar het ook te bekijken. Deze attractie draagt bij aan de ontwikkeling van de Brouwersdam als sportief strand- en watersportgebied en is mede mogelijk gemaakt door de provincie Zuid-Holland. Kijk voor meer informatie op www.zichtopdegevelingen.nl en www.brouwersdam-superspot.nl

Rick Jendrusch springt van een waterjump (foto Zeil- & Surfcentrum Brouwersdam)

📍 Zie de kaart op pagina 8 nummer: 56

fotograaf Hans de Lijster

Eerlijk uit eigen streek

Steeds meer mensen zijn op zoek naar een eerlijk product: het streekproduct! De Delflandse streekproducten hebben op het gebied van smaak en kwaliteit heel wat te bieden. Jarenlange ervaring en een grote professionaliteit van producenten en verwerkers dragen hiertoe bij.

Niet alleen potjes jam

In de smaak van het product komt de regio goed tot uiting. Denk bij de term streekproducten zeker niet alleen aan potjes jam, mosterd en honing. Naast zuivel-, bak- en meelproducten, vlees, stoofpotten, groenten, fruit, bloemen en planten, is er volop aandacht voor kaarsen en keramische, glazen en houten kunstwerken.

Vers en binnen handbereik

De regio Midden-Delfland telt verschillende organisaties die het gebruik beschermen en bevorderen van kwalitatieve streekproducten. Cittaslow Midden-Delfland, Stichting h'Eerlijk Delfland en Groen Goud zijn ieder op eigen wijze betrokken bij de productie en/of promotie van het streekproduct. Alle producten worden zelfstandig in de streek gemaakt en kunnen op diverse plaatsen worden geproefd en beleefd. Kijk voor een uitgebreid overzicht van streekproducenten, verkoopadressen en allerlei andere activiteiten op: www.mamut.net/stichtingheerlijkdelfland en www.middendelfland.net

📍 Zie de kaart op pagina 8 nummer: 12

Hoe Akkerman zijn naam eer aan doet

Achtentwintig jaar en voormalig frontman van de landelijk succesvolle rockband Di-rect. Tik Tim Akkerman in op Google en het scherm vult zich met foto's van concerten, speakers, lampen en uitzinnige menigtes. Geen boom te bekennen. Wat moet zo'n man ook met een boom?

Groene stad

“Den Haag is een groene stad, zeker. Het eerste waar ik aan denk is Clingendael. Maar ook de Vogelwijk, de duinen, het Haagse Bos, de Bosjes van Pex. En het Zuiderpark natuurlijk, fantastisch. Ondanks dat overal gebouwd wordt, is Den Haag nog steeds een groene stad. Een mooi groene stad bovendien, je hebt tenslotte groen en groen. Mooi groen is wild groen. Soms zien groenplekken er zo gecontroleerd uit dat ze hun kracht verliezen. In Den Haag hebben we veel groene plekken met een wilde uitstraling. Voor een stad is dat bijzonder. Petje af voor de gemeente wat dat aangaat. Ik heb het idee dat de gemeente er goed mee bezig is.”

Zandvlakte

“Mijn moeder hield van de natuur. Als het mooi weer was, gingen we elke dag naar het strand. Mijn vader kwam dan later vanuit zijn werk. De plek die me het sterkst is bijgebleven uit die tijd is de zandvlakte. Die ligt in de duinen achter de Laan van Poot. Het is een langwerpi-

ge vlakte die bestaat uit een grote en een kleine cirkel, met in het midden bosjes. Om de zandvlakte heen heb je aan alle kanten duinen. Van mijn vijfde tot mijn achtste kwam ik daar veel met mijn ouders. Je had daar toen een kabelbaan, wat ik natuurlijk te gek vond. Verder had ik mijn emmertje en mijn schepje.”

Creativiteit

“Als muzikant en liedjesschrijver haal ik veel inspiratie uit de natuur. Mijn ouders hebben een huisje in Zeeland. Vogels. Meer hoor je er niet. Als ik daar zit, schrijf ik heel anders dan in de stad. Ik geloof dat alles wat je als creatief persoon verzint, al in de lucht hangt. Je bent een soort antenne die de ideeën oppikt. In de natuur pik ik makkelijk ideeën op. De sfeer van de omgeving is ook bepalend voor het soort muziek dat je maakt. Als ik midden tussen het groen iets schrijf, klinkt het al snel relaxt. Je zit er alleen met je gitaartje en dan wordt de zanglijn heel belangrijk.”

“De natuur heeft zoveel te bie-

Tim Akkerman (fotograaf Peter van Beek)

den aan de mens, maar veel mensen zien het niet. Voor sommige mensen begint ontspanning pas bij een tripje naar Disneyland Parijs. Maar loop eens door het Zuiderpark. Complete families zitten daar uitgebreid te picknicken en hebben net zoveel lol.”

Bijzondere evenementen en streekmarkten

Midden-Delfland is uniek en gastvrij. Bezoekers en inwoners kunnen dit zelf ervaren gedurende diverse evenementen en streekmarkten. Hieronder een greep uit een overvolle agenda:

18 april: Midden-Delfland: Open! Het boerenleven, een open dag bij vijf gastvrije boerderijen die hun bedrijf openstellen. Kijk op www.vockestaert.nl

23 mei: Midden-Delfland Zaait... Georganiseerd op locatie Natuurcentrum de Boshoeck, Schiedam door Stichting h'Eerlijk Delfland. Kijk op www.mamut.net/stichtingheerlijkdelfland

20 juni: De Midden-Delfland Dag, het buitenleven. Op deze dag houdt Midden-Delfland open huis voor bezoekers uit de omgeving. Kijk op www.middendelflandvereniging.nl

31 juli en 1 en 2 augustus: Varend Corso. Het Varend Corso Westland is een jaarlijks terugkerend, uniek en kleurig evenement. Kijk op www.varendcorso.nl

5 september: Delftse streekmarkt, in de week van de smaak kunnen lekkerbekken, gourmets en smulpapen hun hart ophalen. Kijk op www.witteroos.nl

12 en 13 september: Delflandrace, Leven met de wind. Een wedstrijd voor zeilende Westlanders op het traject Schipluiden - Maasland - Schipluiden. Kijk op www.artidelflandiae.nl

13 september: Roofvogelshow, reptielenzoo Serpo en streekmarkt. Op diverse tijdstippen spectaculaire roofvogeldemonstraties. Kijk op www.natuurcentrumdeboshoek.nl

10 oktober: De tuin van de Randstad. Het seizoen wordt afgesloten met de streekmarkt “De tuin van de Randstad” met ambachtelijke en streek eigen producten. Kijk op www.middeninhetdelfland.nl

17 oktober: Midden-Delfland Oogst... Georganiseerd op locatie Natuurcentrum de Boshoeck, Schiedam door Stichting h'Eerlijk Delfland. Kijk op www.mamut.net/stichtingheerlijkdelfland

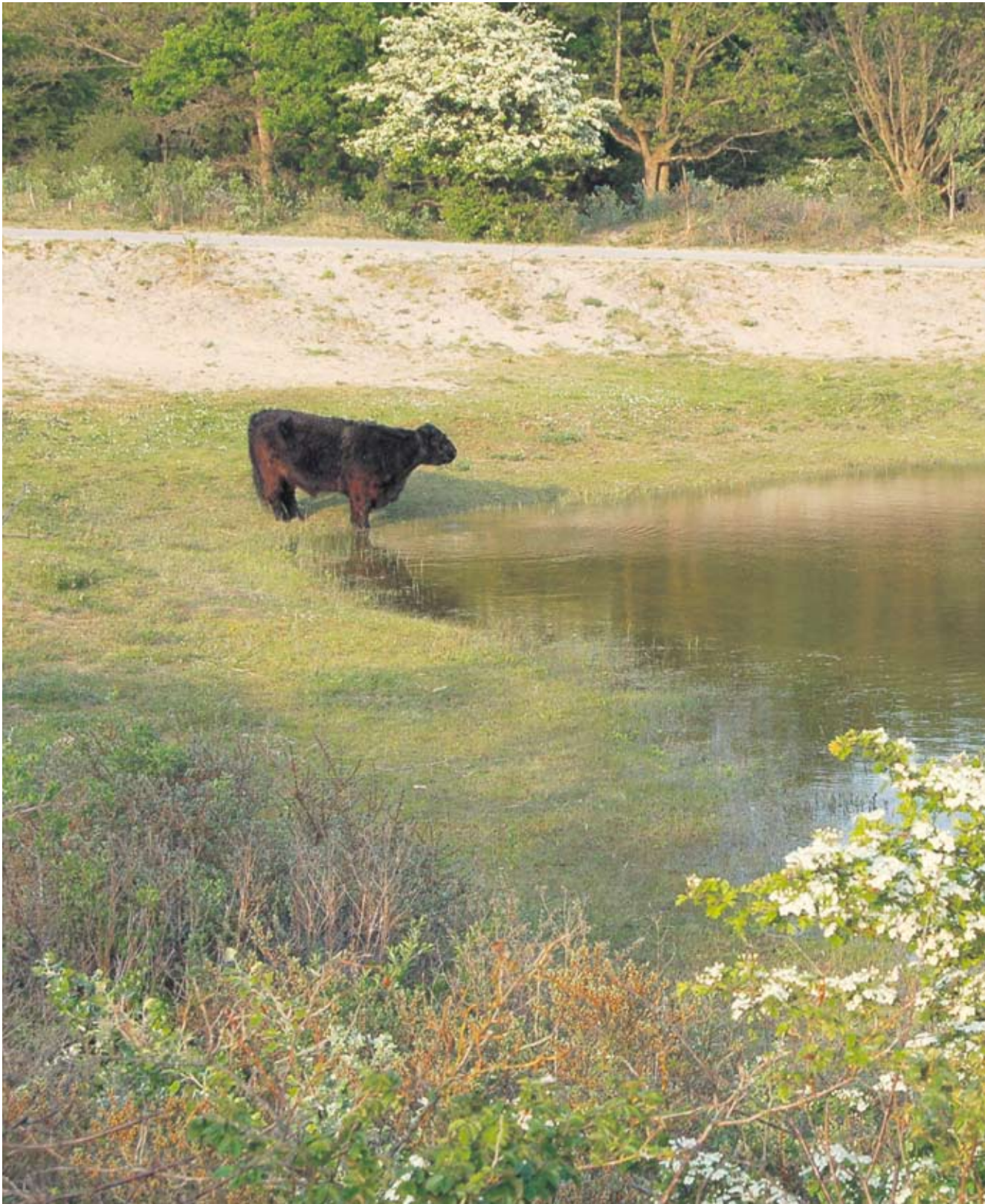
Kijk voor informatie en overige activiteiten op www.mamut.net/stichtingheerlijkdelfland en www.middendelfland.net

Meer activiteiten en evenementen in Zuid-Holland zijn opgenomen in de activiteitenkalender in deze krant.

Op Hodenpijl (fotograaf Hans de Lijster)

📍 Zie de kaart op pagina 8 nummer: 12

Een overwachte ontmoeting met een Galloway in de Duinen van Voorne (fotograaf Jan Alewijn Dijkhuizen)

Ontdek de groene voortuin van Rotterdam

De kust van Voorne biedt bezoekers een prachtige variatie aan natuur en landschap met rust, ruimte en stilte. Op het strand en in duinen en bossen is het heerlijk fietsen en wandelen. In de Duinen van Oostvoorne komen nog vochtige en natte duinvalleien voor met veel bijzondere planten en dieren. Hierdoor is het één van de unieke natuurgebieden van West-Europa. De stichting Het Zuid-Hollands Landschap zet zich al 75 jaar in voor het veiligstellen en beheren van waardevolle natuur en cultuur. Vriendelijke, hoornloze Galloway ossen en IJslandse pony's helpen het Zuid-Hollands Landschap en lopen vrij rond in het terrein.

Kom een kijkje nemen
Een goed startpunt voor een rondwandeling of excursie is het bezoekerscentrum Tenellaplas, Duinstraat 12a in Rockanje. In dit moderne bezoekerscentrum kunnen bezoekers terecht voor meer informatie over het duingebied. Ook rolstoelers zijn welkom in het bezoekerscentrum en

kunnen vandaar uit het duingebied bezoeken.

Heemtuin
In 1949 liet landschapsarchitect Kees Sipkes in de omgeving van het bezoekerscentrum een duinpoel graven. Met het opgegraven zand liet hij op de noordelijke oever van de Tenellaplas een 'instructief plantsoen' aan-

leggen. Tegenwoordig heeft deze heemtuin allerlei bijzondere soorten planten op loopafstand bij elkaar staan. Deze wilde plantentuin is ieder seizoen een bezoek waard.

Jonge avonturiers op pad met rugzak
Kinderen kunnen in de Duinen van Oostvoorne een onvergetelijke ervaring meemaken. Rond het bezoekerscentrum Tenellaplas heeft het Zuid-Hollands Landschap vijf 'doe-routes' uitgezet. De jonge onderzoekers in de leeftijd van vier tot twaalf jaar kunnen speel- en leerplezier beleven in de vrije natuur. Met een rugzak, schoudertas of bolderkar

op pad om samen met hun ouders of begeleiders te ontdekken welke dieren en planten er in het duingebied leven. Openingstijden bezoekerscentrum Tenellaplas Duinstraat 12a, Rockanje In de maanden mei t/m augustus en tijdens schoolvakanties: di t/m zo van 10.00 tot 16.30 uur

Buiten de schoolvakanties: za en zo van 10.00 tot 16.30 uur, wo van 13.00 tot 16.30 uur Toegang gratis. Kijk voor meer informatie op www.zuidhollandslandschap.nl

[Zie de kaart op pagina 8 nummer: 68](#)

Slikken van Voorne een parel in de Voordelta

Op en in dit wad-achtig gebied leven veel kleine dieren die weer ontbijt, lunch en diner zijn voor verschillende steltlopers. Vogels komen hier bijvoorbeeld om aan te sterken voor of na het vliegen van soms honderden kilometers.

Recreatie en natuur gaan hand in hand
Slikken van Voorne is een beschermd rust- en bodemgebied. Daarom is het gebied verdeeld in zones zodat er plek is voor iedereen. Om te vliegeren, strandvissen of heerlijk banjeren langs het strand. Ook voor (kite)surfen is er een speciale zone.

[Zie de kaart op pagina 8 nummer: 27](#)

Wandelen over boerenland in Midden-Delfland

Ongestoord wandelen in rust en ruimte over het boerenland zonder last van auto's, motoren of fietsen. Dat kan! Genieten van de flora en fauna op en langs het land van een aantal Midden-Delflandse boeren. Wandelen over boerenland is bedoeld voor de sportieve wandelaar met goede wandelschoenen. Soms is een klim over een hekje noodzakelijk en kunnen wandelaars koeien of schapen tegenkomen. Honden zijn daarom niet toegestaan. Midden-Delfland kent nog verrassend veel soorten weidevogels. Onder andere de kievit, grutto, tureluur, scholekster, veldleeuwerik, graspieper, kuifeend en zomertaling. Deze vogels worden veelal door boeren en weidevogelwachters beschermd. Zij sporen nesten op en sparen deze bij het maaien en beweiden. Op bepaalde paden is het niet toegestaan deze in de broedtijd te betreden. Een wandelen-over-boerenland-pad is bijvoorbeeld het Voddijkpad door de Klaas Engelbrechtspolder, een prachtige veenweidepolder met veel weidevogels en klassieke boerderijen, maar ook het Doelpad, Dijkpolderpad en Ackerdijkse pad zijn prachtige wandelingen. Kijk voor meer informatie op www.recreatiegebied-midden-delfland.nl

[Zie de kaart op pagina 8 nummer: 12](#)

Tiengemeten, eiland voor mens en dier

Tiengemeten wordt een woest en weelderig natuureiland. De natuur is een succes, het eiland zit vol vogels. En ook voor de recreant is het genieten. Een eiland om te wandelen, struinen en mijmeren. Vanaf de pont lopen bezoekers direct tegen het informatiecentrum van Natuurmonumenten aan. Hier is informatie over de mogelijkheden op het eiland en een expositie over de 'filosofie' van Tiengemeten te vinden. Vanaf zomer 2009 is ook het Rien Poortvlietmuseum open. In een gerenoveerd oud woonhuis hangt een wisselend deel uit de collectie van de natuurtekenaar. De wandelaar kan op eigen houtje het eiland over, maar er zijn ook gemarkeerde routes. Zij voeren langs drie natuurlandschappen; Weemoed, het deel met ouderwets boerenland, Weelde, moerasnatuur vol vogels en Wildernis, ideaal voor de avontuurlijke wandelaar. Laat de vaste wal achter en kom naar dit heerlijke eiland! Overnachten kan ook. Kijk voor meer informatie op www.natuurmonumenten.nl

📍 Zie de kaart op pagina 8 nummer: 36

Kwaliteitsimpuls Oostvoornse meer

Duiken is een populaire bezigheid in het Oostvoornse meer. In dit gemiddeld 20 meter diepe meer, met putten van soms zelfs 43 meter worden jaarlijks zo'n 600.000 duiken gemaakt. Niet vreemd, want er zijn diverse faciliteiten: zo is het mogelijk om in een weekend een duikbrevet te halen, zijn er winkels voor duikbenodigdheden en perslucht en hoeven duikers zich bij de plaatselijke horeca niet uit hun pak te wringen om iets te eten of te drinken. Dit jaar wordt bij Slag Baardmannetje niet alleen een nieuwe steiger gebouwd, ook de afgebrokkelde damwand wordt vervangen door een langere, houten damwand. Dit is niet de enige kwaliteitsaanpassing. Op verzoek van duikers wordt de steiger bij Beach Center verplaatst en de steiger bij Paviljoen de Stormvogel verlengd. De faciliteiten worden steeds beter, met recht een kwaliteitsimpuls dus voor het Oostvoornse meer!

📍 Zie de kaart op pagina 8 nummer: 28

Geuren, kleuren en geluiden Het voorjaar in Meijendel!

Binnenkort is het weer zover. Dan laat het voorjaar zich weer zien. De lente die als een zachte deken over het duin wordt neergelegd. Een deken van frisse geuren, voorjaarsgeluiden en kleuren. De tijd van het frisse jonge groen en helderblauwe luchten. De groepen trekvogels verdwijnen. Eerst de ganzen, nonnetjes, zaagbekken, dan de voorbij trekkende leeuweriken en tapuiten. Op weg naar het hoge noorden. Dan is het altijd even wachten wanneer de broedvogels aankomen. Met hun territoriale gezang maken ze bekend dat ze er weer zijn: blijf uit de buurt want ik ben er al, dit is mijn gebied en dames, jullie zijn altijd welkom.

De tijtjaf is meestal de eerste die in het duin hoorbaar is. Vooral rond bosjes is zijn gezang hoorbaar. Daarna volgt de fitis, die eind maart/begin april aankomt. Ze komen allemaal tegelijk uit het zuiden. Opeens gonst het dan ook in de struiken met lieflijke hoge melodietjes. Het voorjaarsgevoel is pas compleet als na de nachtegaal, de grasmus en de vink ook de rietvogels zijn gearriveerd. Naarmate het voorjaar vordert komt niet alleen het geluid maar ook de kleuren in het duin tot leven. De berken kleuren van grijs naar paars. Vlieren en struikkamperfoelie laten hun eerste groene blaadjes zien,

gevolgd door de duindoorns met hun groen-blauwe waas. In de maand mei ondergaat het duin een ware metamorfose van bruin en grijs naar frisse groene tinten. In de bosachtige delen van het duingebied lopen bomen als de eik langzaam uit.

Heerlijk dat voorjaar. Met die strakke blauwe luchten. Nog wat van die koude ochtenden. Maar ontzettend mooie zonsopgangen. En dan al die geluiden. Na het nachtelijke concert van de nachtegelen, kikkers en padden starten de andere bewoners hun dag met gezang, gekwetter of gebrom, op zoek naar nieuwe liefdes en eten. Het duin is na een lange winterslaap

weer tot leven gekomen. Met al zijn kleuren en geluiden. Het wordt weer genieten. Tijd voor

een heerlijke wandeling in het duin en ervaar de volmaakteid.

📍 Zie de kaart op pagina 8 nummer: 69

Waterrijk natuurgebied

” Het Hoekse Park, het nieuwe recreatiegebied in aanleg bij de Rottemeren, is naar verwachting in 2013 gereed maar er valt nu al volop te genieten. In de afgelopen twee jaar is een deel van het park omgetoverd van weiland tot een waterrijk gebied waar de natuur de ruimte krijgt en waar iedereen volop kan wandelen, fietsen, spelen, vissen en zwemmen. ”

Marieke de Gast, projectleider Hoekse Park

📍 Zie de kaart op pagina 8 nummer: 9

Japanse symboliek en Hollands spelplezier

Rust en sfeer in de Japanse tuin (fotograaf Juriaan Brobbel)

Tussen Den Haag en Wassenaar ligt het schitterende landgoed Clingendael. De Japanse tuin en Oud-Hollandse tuin zijn hier echt publiekstrekkingen.

De Japanse tuin is in het begin van de twintigste eeuw aangelegd door de toenmalige eigenaresse van landgoed Clingendael, Baronesse Marguerite van Brien. Geïnspireerd door haar reizen naar Japan, heeft zij de symboliek uit het land van de rijzende zon naar Nederland gehaald. Bijvoorbeeld met de stenen lantaarns met afbeeldingen van een hert, in Japan een heilig dier en symbool voor een lang leven. De rode bruggetjes symboliseren vreugde. Liefhebbers van nuchter Hollands kun-

nen genieten van de bloemenperken en sierlijk geknipte buxushagen in de Oud-Hollandse Tuin. De tuin is in 2009 op basis van fotostudies in oude glorie hersteld. Voor de jonge bezoekers is het klimfort op het terrein 'De Geest' een favoriet speelinstrument. Omdat de Japanse tuin erg kwetsbaar is, is deze tuin beperkt open, van 30 april tot en met 8 juni en in het najaar van 9 tot en met 25 oktober. Meer informatie is te vinden op www.denhaag.nl/groen

[Zie de kaart op pagina 8 nummer: 60](#)

Picknicken aan de plas

Otter al gespot?

Het is niet ondenkbaar dat de otter zijn herintrede doet in de omgeving van de Reeuwijkse Plassen, Krimpenervaard en Nieuwkoopse Plassen. Dit blijkt uit onderzoek dat het Natuur- en Recreatieschap Reeuwijkse Plassen en omgeving heeft laten uitvoeren. De viseter is voor het laatst in de jaren zeventig in Reeuwijk en omgeving gesignaleerd. Nieuwe ontwikkelingen bieden opnieuw een kans voor de otter. In de komende jaren worden in het kader van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) duizenden hectares nieuwe natuur ingericht. Als die inrichting op een 'ottervriendelijke' manier gebeurt, biedt dat voldoende potentie voor een otterpopulatie. Uit onderzoek blijkt dat het dier zich niet snel spontaan vestigt. Wel blijkt de otter een goede ambassadeur voor het watermilieu. Hij stelt hoge kwaliteitseisen aan water en natuur. Is een gebied goed voor de otter, dan is het gebied ook geschikt voor veel andere diersoorten. Herintroductie is pas echt aan de orde zodra er beslissingen zijn genomen over de inrichting van de nieuwe natuur- en recreatiegebieden in het Groene Hart.

[Zie de kaart op pagina 8 nummer: 10](#)

Jubileumaanbieding Zuid-Hollands Landschap

Het Zuid-Hollands Landschap bestaat 75 jaar. Daarom biedt de stichting bezoekers op vertoon van dit bericht in het bezoekerscentrum Tenellaplas een gratis kopje koffie of thee aan. Ook ontvangt u tot en met 31 oktober 2009 een leuke verrassing. Bezoekerscentrum Tenellaplas Duinstraat 12a, Rockanje www.zuidhollandslandschap.nl

[Zie de kaart op pagina 8 nummer: 30](#)

Korte wandelingen en uitgebreid picknicken met of zonder frisse duik. Hier kan het. Kagerzoom, Slingeland, Klinkenbergplas, Oosterduinse meer, Leidschendammerhout, Valkenburgse meer en Vlietlanden. Al deze recreatiegebieden hebben ligweiden waar alle ruimte is voor spelen, ontspannen en een

grote picknickmand uit te pakken. Dat is weer eens wat anders dan naar zee. En... lekker geen zand tussen de boterhammen. Mocht het wat warm worden dan is de verkoeling dichtbij... Alle ligweiden hebben uitzicht op het water. Watersport is dan ook een geliefde bezigheid op sommige plassen.

In deze provinciale recreatiegebieden valt er eigenlijk heel het jaar door wat te halen. Een frisse neus, modderschoenen, een rondje joggen of gewoon op het gemak kijken naar een valk die net een prooi aan het

verorberen is. Vissers kunnen hun hart ophalen in bijvoorbeeld Slingeland. In het Valkenburgse meer en Vlietland zijn ook vissteigers voor mindervaliden. Kijk voor meer informatie op www.recreatiezuidholland.nl

[Zie de kaart op pagina 8 nummer: 2 en 54](#)

Puzzel mee en maak kans op mooie prijzen

Beantwoord alle vragen – de antwoorden zijn terug te vinden in deze krant – en ontdek in de groene balk een woord.

Mail de oplossing + uw adresgegevens vóór 15 mei 2009 naar gzh@pzh.nl of stuur de oplossing + uw adresgegevens in op een briefkaart aan: G.Z-H t.a.v. Puzzelprijs Naar Buiten, Postbus 341, 3100 AH Schiedam. Vergeet niet uw contactgegevens te vermelden, deze worden éénmalig gebruikt als u in de prijzen valt. SMS-en kan ook. Toets win <spatie> naarbuiten <spatie> oplossing puzzel + uw postcode naar 2121 (40 eurocent per bericht).

In het uitgestrekte duingebied en de prachtige omgeving kunnen bezoekers van Duinrell eindelijk wandelen of fietsen.

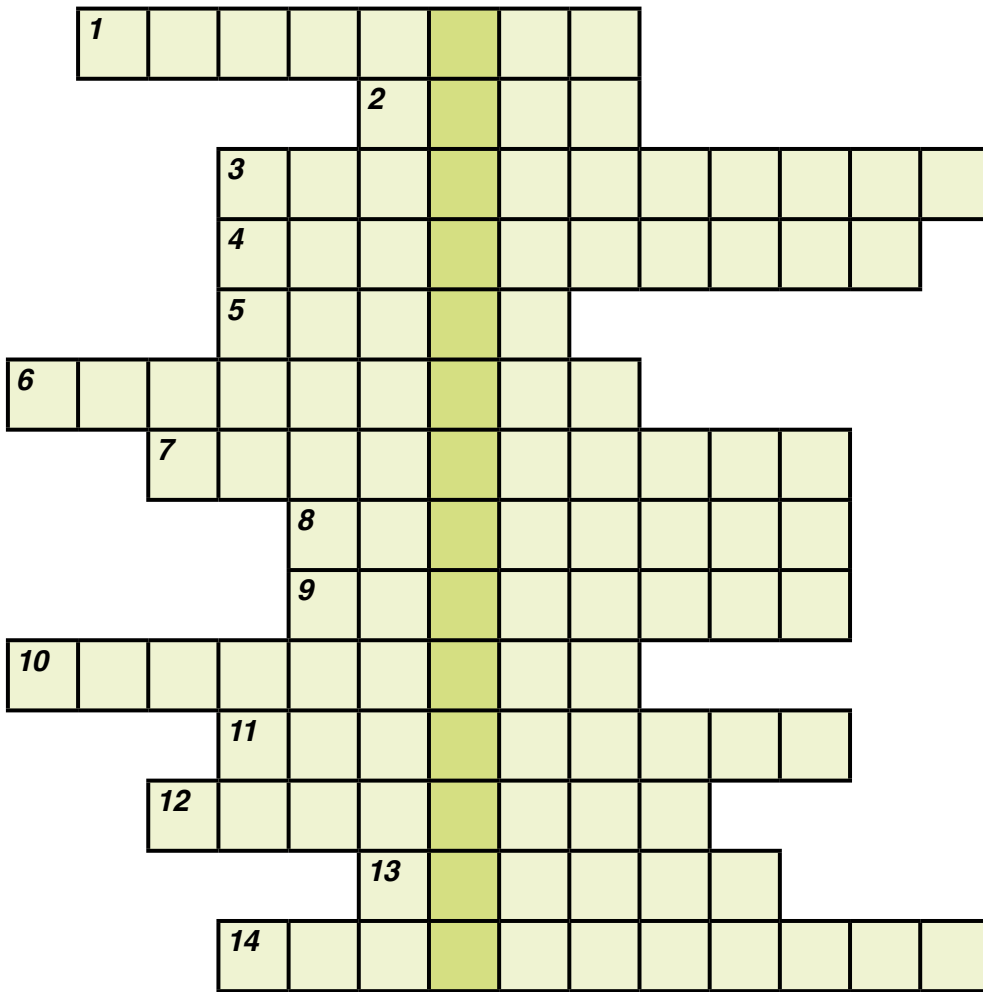
Onder de inzenders van de juiste antwoorden worden deze prijzen verloot:

- 2x Duingalow zomerarrangement voor vier personen – midweek / weekend. Verblijf in een vierpersoons Duingalow gedurende een week-end of midweek. De vrijstaande Duingalows zijn volledig ingericht en van alle gemakken voorzien. U heeft dagelijks gratis onbeperkt toegang tot het attractiepark (voor maximaal vier personen) en tot het Tikibad tussen 10.00 en 14.00 uur. Niet gewonnen maar toch op

vakantie? Kijk op www.duinrell.nl/vakantiepark
Een dagje naar Duinrell?

Kijk op www.duinrell.nl/attractiepark

- 1x op stap met de boswachter naar een gebied naar keuze (Zuid-Hollands Landschap)
- 2x pakketje van 2 toegangskaarten voor gebied Kijfhoek & Bierlap (Duinwaterbedrijf Zuid-Holland)
- 2x karaf met waterglazen (Duinwaterbedrijf Zuid-Holland)
- 5x wandelkaart voor de Duinen van Goeree (Natuurmonumenten)
- 5x natuurboek van Natuurmonumenten
- 5x picknickrugzak (G.Z-H)
- 5x bloembollen in lentekratje (gemeente Den Haag)
- 10x vogel-cd-boekje (Duinwaterbedrijf Zuid-Holland)
- 10x frisbee, recreatiekaart, stappenteller (G.Z-H)
- 10x cadeaulidmaatschap Zuid-Hollands Landschap
- 10x fiets- en wandelpakket diverse routes in Zuid-Holland (G.Z-H)
- 10x tasje met verschillende gadgets (Provincie Zuid-Holland)
- 10x een abonnement op het magazine Onverwacht Nederland (Staatsbosbeheer)

1. Hoornloze ossensoort die o.a. voorkomt rond de kust van Voorne
2. Natuurgebied tussen Zoetermeer en Delft
3. Landgoed tussen Den Haag en Wassenaar
4. Populair stadspark in Den Haag
5. Grootste archeologisch monument van Nederland
6. Kwaliteitskeurmerk voor gemeenten
7. Nieuw recreatiegebied in aanleg nabij de Rottemeren
8. In deze plaats staat het bezoekerscentrum Tenellaplas

9. Het nieuwe eiland in de Dobbeplas dankt haar naam aan
10. Hier staat het nieuwe bezoekerscentrum van Natuurmonumenten
11. Waterattractie welke op de Brouwersdam wordt geopend
12. Gebied waar kikkervalleien te vinden zijn
13. Valleien van duinen worden zo ook wel genoemd.
14. Woest en weelderig natuureiland

Ontwikkeling, inrichting en beheer van recreatie en natuur

G.Z-H

Iedereen heeft recht op groen. Om te bewegen, te ontspannen en te onthaasten. Groenservice Zuid-Holland (G.Z-H) maakt het mogelijk. Wij zorgen voor recreatiemogelijkheden voor een brede groep mensen. Om dit waar te maken werkt G.Z-H samen met veel partijen en overstijgen we grenzen: gebiedsgrenzen, bestuurlijke grenzen en beleidsgrenzen. In dit kader zorgt G.Z-H voor de ontwikkeling, de uitvoering en het beheer van recreatiegebieden van Zuid-Hollandse en Zeeuwse (Natuur- en) Recreatieschappen. Op de website www.gzh.nl kunt u via het reactieformulier terecht voor vragen of opmerkingen over de recreatiegebieden. Op de hoogte blijven van recreatieactiviteiten in Zuid-Holland? Meld u dan aan voor de e-mail nieuwsbrief op www.recreatiezuidholland.nl

Gemeente Den Haag

De dienst Stadsbeheer van de gemeente Den Haag zorgt ervoor dat de stad schoon, heel en leefbaar blijft. Stadsbeheer gaat bijvoorbeeld over het ophalen van huisvuil, de kwaliteit van water, bodem en riolering. Maar Stadsbeheer gaat ook over de natuur in Den Haag. Er zijn stadsparken, duinen, bossen, landgoederen en recreatiegebieden. De gemeente zorgt ervoor dat al deze Haagse natuur de ruimte krijgt en mooi groen blijft. Kijk op www.denhaag.nl/groen

Duinwaterbedrijf Zuid-Holland

Duinwaterbedrijf Zuid-Holland levert drinkwater aan circa 1,2 miljoen inwoners van westelijk Zuid-Holland. Onze bedrijfsnaam zegt het al: als grondstof voor de productie van drinkwater wordt duinwater gebruikt. Hiervoor wordt

rivierwater vanuit de Afgedamde Maas bij Brakel naar het pompstation Bergambacht getransporteerd. Op dit pompstation wordt het rivierwater voorgezuiverd en verder getransporteerd naar de duinen tussen Monster en Katwijk. Via infiltratieplassen zakt dit water langzaam de duinbodem in, waar het zich vermengt met neerslagwater. Zo ontstaat duinwater. Na een verblijf van ongeveer twee maanden wordt het duinwater opgepompt om er volgens drinkwater van te maken. Kijk op www.duinwaterbedrijf.nl

Staatsbosbeheer

Staatsbosbeheer waarborgt de kwaliteit van een groene leefomgeving voor mens, plant en dier. Met 246.000 ha natuurgebied in haar beheer is Staatsbosbeheer de grootste natuurbeheerder in Nederland. De kans is groot dat u Staatsbosbeheer kent van een bezoek aan onze bossen. Maar wij doen méér dan zorgen dat de bossen er goed bij staan. Zo kunt u bij ons ook midden in de natuur kamperen, met de boswachter mee op een nachtelijke excursie of een avontuurlijke GPS-route lopen. Staatsbosbeheer produceert hout, organiseert activiteiten voor kinderen, legt speelbossen aan en zorgt dat er meer natuur dichtbij de stad komt. En behalve van onze bossen kunt u ook genieten van duinen, akkers, heide, moerassen, stuifzanden en open water. Kijk op www.staatsbosbeheer.nl

Zuid-Hollands Landschap

Zuid-Hollands Landschap: natuur dichtbij

De Stichting Het Zuid-Hollands Landschap spant zich dagelijks in om de schaarse natuur een volwaardige plek op de overvolle kaart te geven. Zij doet dit door gebieden aan te kopen en zorgvuldig te beheren. Ook voorlichting en belangenbehartiging behoren tot de structurele taken. De Stichting Het Zuid-Hollands Landschap – met 57.000 donateurs – beheert meer dan 3700 hectare aan natuurgebieden in Zuid-Holland. Word ook beschermer en kijk op: www.zuidhollandslandschap.nl

Natuurmonumenten

Natuurmonumenten

Doe mee met Natuurmonumenten
Natuurmonumenten is een vereniging van ruim 880.000 leden, met een gezamenlijk doel: zorgen voor natuur in Nederland. Daarom verwerven en beheren we natuurgebieden – het zijn er inmiddels 345 met een gezamenlijke oppervlakte van 100.000 hectare. Zo houden we Nederland open en groen, en kunnen we blijven genieten van de natuur. Uw steun is daarbij hard nodig. Doe mee en geef of word lid, het kan al vanaf twee euro per maand. Kijk op www.natuurmonumenten.nl.

Provincie Zuid-Holland

De komende jaren krijgt de provincie Zuid-Holland er aanzienlijk meer groen- en recreatiegebieden bij. Ook wordt de leefomgeving van de Zuid-Hollanders mooier gemaakt door onder andere de verrommeling tegen te gaan. Zo dragen we bij aan een gezonde en aantrekkelijke leefomgeving. Uiteindelijk wil de provincie dat zo veel mogelijk mensen genieten van onze kust, de rijke cultuur, de vele fiets-, wandel- en watersportmogelijkheden en de leuke attracties. Kijk op www.zuidholland.nl

Gemeente Midden-Delfland

Gemeente Midden-Delfland

De gemeente Midden-Delfland bestaat uit de woonkernen Den Hoorn, Maasland, Schipluiden, 't Woudt en De Zweth. Samen met het karakteristieke landschap vormen de kernen een

groene zone tussen Den Haag, Delft, Rotterdam en het Westland. De gemeente is de eerste Cittaslow van Nederland en richt zich op een respectvolle ontwikkeling van de historische dorpen en het buitengebied. Meer informatie over de gemeente Midden-Delfland: www.middendelfland.nl en www.cittaslow-nederland.nl

Promotie Platform Midden-Delfland

In het afwisselende gebied Midden-Delfland stelt het Promotie Platform Midden-Delfland zich tot doel om Midden-Delfland en de verschillende vormen van recreatie die hier beoefend kunnen worden, te promoten. Het Promotie Platform is een samenwerkingsverband tussen verschillende organisaties op het vlak van recreatie, cultuur, landbouw en natuur. Kijk op www.middendelfland.net

Colofon

De recreatiekrant Naar Buiten is een uitgave van Punt Uit Media BV in samenwerking met Wegener Huis-aan-huisMedia BV in opdracht van G.Z-H, Provincie Zuid-Holland, Staatsbosbeheer, Zuid-Hollands Landschap, Natuurmonumenten, Gemeente Den Haag, Duinwaterbedrijf Zuid-Holland, Gemeente Midden-Delfland, Promotie Platform Midden-Delfland.

Heeft u vragen? Neem dan contact op met G.Z-H telefoonnummer 010 - 298 1010

Uitgever	Punt Uit Media
Uitgave	April 2009
Coördinatie	Margaret Veringmeier, Robert Peters
Fotografie	G.Z-H, o.m. H. Hartmann
Druk	Wegener Huis-aan-huisMedia
Milieu gecertificeerd	